DE

FEBRE NERVOSA,

DISSERTATIO MEDICA, INAUGURALIS.

5.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

EDVARDUS NUGENT,

HIBERNUS.

Societatis Medicae Regiae Edinburgenae Socius.

Octavo calendas Julii, hora locoque solitis.

Rien n'est beau que le vrai, le vrai seul est aimable;
Le vrai plait partout.——— BOILEAU.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXX.

Mr. Lister
from his humble Servant.
The Author.

MATHÆO TALBOT,

In Comitatu Wexfordiensi,

ARMIGERO,

EDVARDUS NUGENT

Salutem.

NON hic, Vir eximie, quaenam te virtutes varia exercentem vitae munera, et Maritum, et Patrem, et Civem ornaverint, mihi dicere in proposito est, nec quam carus tuis, alienis colendus, evaseris, splendida oratione dicturus sum; talem quippe fastum tua modestia respuit. Simul ego verborum pompam sponte fugio, ne Patroni laudes foedo adulationis * [redacted] *maculare videar. Quas* * halitu *autem grates solverem voluptati, quam tuus tibi retribuit animus, pares? Scilicet mens, dignitatis suae conscia, praemium sibi dulcissimum rependit; qui summam in eo gloriam ponit, ut optima quaque hominibus praestet, nullo eget praecone; ultro mercedem affert cujusque diei memoria, et, duplici cum foenore, ad talem auctorem redit collati beneficii suavitas. Tenue igitur honoris vectigal accipe: Tibi, amico illustri, studiorum primitias dico, tibi futuros defero labores, qui, si populorum felicitati, si Patriae, si Reipublicae, olim quid profuerint, tibi id omne lubens refero.*

DE

FEBRE NERVOSA,

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS.

DE re practica scripturus, ipse in medicina juvenis, difficile quidem munus suscipio. Cum vero rem ipsam practicam futuri officii ratio spectet, eo utilitatem, vel famae discrimine, assequi volui. Quod si, ex hac dissertatione, lux aliqua morbi funesti medelae affulserit, satis superque labor pensabitur; sin minus, tum certe hoc solamini erit, scilicet, quo quisque doctior est, eo magis etiam liberali animo pollet, adeoque errorum veniam sperare novo auctori licebit. Multa, in opusculo,

viris celeberrimis Cullen, Huxham, et Pringle deberi fateor. Febrem nervosam typho annumerandam, adeoque quicquid de altera, de utraque, recte dici intelligo.

MORBI HISTORIA.

Febris nervosa principio lentius ingreditur, cum exercitationis fastidio, alternis exigui caloris frigorisque vicibus, incertis subitisque ardoribus, et lassitudinis sensu, qualis magnum laborem sequitur; simul invadit torpor ac moestitia, in capite dolor, stupor, vel vertigo, mox nausea, qua frequens excitatur vomitus, nec quicquam tamen praeter pituitam parcam et insipidam elicitur. Etsi lucidum aliquando intervenit horarum aliquot intervallum, exacerbata tamen, praecipue noctem versus, redeunt symptomata; caput stupor vel vertigo major urget, calor augetur, ac respiratio laborat,

rat, dolor obtuſus aut frigoris ſenſus occiput afficit, ſaepe gravis dolor ſecundum ſuturam coronariam ſuperius premit, ac vulgo delirii plus minus ſupervenit; talia aeger ſaepe dies quinque vel ſex patitur, anxius, inſomnis, etſi ſaepe oppreſſus et ſomniculoſus. Sed, quamvis aſſidentibus dormire videatur, ipſe dormire ſe negat, nec omnino ſentit. A ſtatu ſano longe remotum, neque tamen multum aegrotare, dixeris; vultus interea dejectus, triſtis, et pallidus; pulſus frequens, debilis, inaequalis, interdum volitans, nonnunquam paucis ictibus tardus, imo intermittens, tum ſubito cum faciei ardore illico rapidus, mox forſitan rurſus mirum in modum placidus et aequalis, et ſic ſaepe varius. Inaequalis pariter et incerta cernitur caloris ac frigoris ſucceſſio. Aliquando color ſubito roſeus genas tingit, dum naſus ſuperior et utraque auris frigent, fronſque ſimul rore frigido madet. Saepe etiam vultus calet, rubet, dum artus penitus frigent. Urina plerumque pallida, ſaepe limpida, haud raro ſerum colore refert,

vel

vel cerevisiam tenuem vapidam, in qua vel sedimentum nullum, vel materiam laxam, furfuraceam, sparsam vidimus. Lingua initio vix unquam sicca vel discolor, aliquando tamen muco tenui albido obducitur, saepe quidem in statu vel fine arida, lugubre rubens, et dura. Sed, quanquam lingua et labia arida videntur, aeger vix unquam sitim, etsi nonnunquam ardorem in lingua accusat; diem versus septimam vel octavam magnopere augetur vertigo vel capitis stupor aut dolor, simul increbrescit murmur capitis, aut aegro prorsus importunus aurium tinnitus, quem saepe delirium sequitur. Gravitas circa praecordia, et anxietas urget, spiritus deprimuntur, aeger saepe in delirium collabitur, frontem manuumque posteriorem partem sudor frigidus subito irrigat, dum genae interea palmaeque praeter naturam calent. Saepe diem versus nonam, decimam, vel duodecimam, sudor subito erumpit profusus, in artubus viscidus ac frigidus; saepe etiam diarrhoea invadit. Jam natura praeceps ad debilitatem ruit, artus

frigent,

frigent, ungues pallidi et lividi fiunt, pulſus tremit ac volitat, potius quam digitum ferit; adeo debiles celereſque ſimul fiunt arteriarum ictus, ut vix ſentiri queant; nonnunquam tamen tardi, ſaepe intermittentes. Æger jam ſenſum omnino amittit; nec, qui primum ſono aut luce vel minima irritabilis erat, nunc maxima turbatur. Delirium mox in coma, et coma rurſus in mortem, brevi deſinit. Incerta morbi duratio; nonnunquam die undecima vel decima quarta finitur; aliquando ad decimam ſeptimam aut vigeſimam, hanc etiam ultra, interdum excurrit. Frequens comes venit eruptio petechialis, quae nunquam ſupra cutem exurgit, et maculis conſtat rubris, exiguis, pulicum puncturas referentibus, ſimul adeo confertis, ut in ſe mutuo confluere videantur; nec quis interſtitia facile videat, ſed cutem aequali et continuo rubore perfundi arbitretur; longe plures in pectore et dorſo, pauciores in cruribus et brachiis, in facie raro ullae conſpiciuntur. Interdum die quarta vel quinta erumpunt; aliquando

tertia, poſt intempeſtivam exinanitionem; nonnunquam non ante diem decimam quartam, interdum non niſi poſt mortem. Aliquando pro petechiis veniunt vibices, lineis ſanguineis ſub cute currentibus ſimiles. Poſt criſin ſalutiferam, multi dolores vagos et dyſpnoeam, omnes fere debilitatem magnam, conqueruntur; nonnulli etiam ſurdi aliquamdiu fiunt.

DIAGNOSIS.

Febris nervoſa multiplici modo ab inflammatoria dignoſcitur. Haec raro, illa ſaepiſſime, a contagione oritur. Regionis plerumque calidae incola typhus, frigidae ſynocha. Haec durum, plenum, validum pulſum, illa parvum et debilem fere habet. Sanguine miſſo, in ſynocha, omnia vulgo mitiora fiunt; contra in typho, pulſus frequentior, ſed ſimul debilior fit, nec dein vim debitam recuperat; imo, nullo ſangui-

ne

ne detracto, etsi paulo forsitan serius, at certo deficit. Synocha urinam saepius rubram, typhus pallidam, exhibet. Illa magnum, haec modicum calorem habet; simul in typho, paululum provecta, pulsum aliquamdiu prementi mordax ardoris sensus percipitur. In utroque febris genere, lingua, praesertim finem versus, arescit, et sordida fit; typho autem quae sequuntur propria esse videntur, nempe, lingua aliquando per totum morbi cursum mollis et humida, sed simul flavescens et subviridis, In stadio provecto, halitus ingratus, et in dentibus, circa radices, nigrae sordes collectae. A cerebri quoque statu magnum febrem inter nervosam et inflammatoriam discrimen cernitur. In hac sensus, nisi superveniente delirio, parum fere turbantur; in illa ab initio saepe hebescunt, aliquando penitus amittuntur. Delirium in synocha ferox, in typho mite; simul aeger aliquid secum tacitus volvere, aliquando veluti territus e somno exilire, sed illico in stuporem quasi sopitus recidere. Facies interea squalet,

let, oculi fere clauduntur ; vox debilis, loquela tarda. In Synocha, delirium vino intenditur ; in typho minuitur ; ſimul pulſus validiores et ſaepe tardiores fiunt. Vires artuum, in ſynocha, multo minus quam in typho, franguntur ; nonnunquam profecto, nimirum quando ferox adeſt delirium, majores quam ſano homini obſervantur.

Huic morbo maxime opportunus eſt laxior corporis habitus ; hinc in debilibus, quam in robuſtis, typhus frequentior. Inſigne exemplum ſunt Ottomani: Horum per urbes non modo typhi ſpecies peſſima, peſtis ſcilicet, ſed febris, per contagionem, quotannis graſſatur ; neque coelo unice tribui poteſt, cum in advenis ibidem morantibus, quam in indigenis, et mitior et minus frequens ſit. Alia igitur accuſanda mali cauſa: Religio, nempe, quae lavationes quotidianas imperat. Summum in balneis calidis luxum Turcae ponunt; neminem autem fugit quantum balneo calido crebro corpus debilitetur. Accedit, quod vino et

liquo-

liquoribus omnibus fermentatis, quibus nihil magis vires reficit ac putredini obſtat, religione arcentur.

Cauſae excitantes ſtimulo agere olim credebantur; cujus quidem opinionis praecipuus defenſor extitit magnus Boerhaavius. Nec quis mihi vitio vertat, ſi a graviſſimo auctore diſſenſero; vixit utique ſuis ornamentum, alienis oraculum, orbi medico decus: Sed, ex quo floruit, tot jam elapſis annis, multa nova utilia, ſicut in literarum republica, ſic in arte quoque ſalutifera, inventa fuiſſe, nemo negaverit. Hoc igitur quaerendum, nullamne erroris ſpeciem prae ſe ferat iſta vel tanti viri ſententia. Febris nomine morbum complectimur: Numquid itaque, ſi repentina quavis aut violentiori exercitatione, cordis excitetur actio, talem motum auctum febrem appellabimus? Nec nobis adverſatur quod ex ſtimulis admotis febrem aliquando oriri concedimus; hoc namque inflammationis interventu accidit; ideoque nil tali argumento infirmatur noſtri ſumma propoſiti, quae

typhi

typhi causas excitantes vi sedante agere asserit. Ex stimulorum opinione signorum accessum febris comitantium ratio deduci nequit; dum contra vertigo, nausea, debilitas, causas sedantes admotas fuisse luculenter indicat. Causae excitantes praecipuae sunt,

Contagium.
Fomes.
Humiditas cum calore juncta.
Alimenta corrupta.
Fames a cibi penuria.
Immunditia.
Timor.
Venus vel crapula immodica.
Frigus vehemens.

De his singulatim.

Contagium.—Hominum effluvia, accumulatione corrupta, veneni instar in nervos agunt; labefactis paulatim solidis in fluida serpit malum; vi cerebri imminuta, debilitatur cordis et vasorum actio, secretio impeditur; hinc humores in putredinem currunt,

runt, et ſic quod olim alimento erat, in vitae detrimentum vertitur. In exercituum noſocomiis, ubi aegri longe plures quam par eſt in eodem cubiculo concluduntur, febris maligna ſaepe oritur; idem in arcibus, et oppidis, navibuſque bellicis, et onerariis militum plenis, ſaepe accidit. Nec raro milites, longis in navigationibus, infra foros, tempeſtatis inclementia diu detenti, funeſtum inquinati aëris afflatum experiuntur.

Fomes.—Inſignis captivorum hiſtoria traditur, qui dum * rei coram judicibus ſtarent, in auditores lethale ſparſerunt contagium; plures ex aſtantibus, febre correpti, fato brevi conceſſerunt. Neminem latet ex peſte laborantium veſtibus infandam propagari perniciem.

Humiditas cum calore juncta.—Calor immodicus fibras laxat, ſanguinemque rariorem reddit; ſi vero accedat humiditas, haec quidem, cum et ipſa non modo vigorem minuat,

* Vid. Pringle de typho carcerum.

nuat, ſed perſpirationi, qua praecipue ex fluidis impura evehuntur, multum obſtet, incipientem in humoribus putredinem aggravat.

Alimenta corrupta.—Multa exempla hiſtoria memorat, ubi obſeſſis in urbibus febres malignae graſſabantur; imo vix ullum oppidum obſidione cinctum traditur, quin talis ſimul invaſerit calamitas; quae quidem frumentis corruptis, carnibuſque diu ſalitis, recte tribui videtur.

Fames a cibi penuria.—Corpus animale, rudimento ab exiguo, ad inſignem creſcit magnitudinem; ſimul variis modis, per totam vitam, damnum uſque patitur; niſi igitur quod quotidie abſumitur, recente alimento reparetur, paulatim dilabuntur vires, vis concoctionis languet, et, deficiente chylo, fluida in putredinem ruunt. Experientiam conſulamus: Regnante, in Anglia, Carolo Primo, flagrante adhuc bello civili, nonnullis in locis ſaeviit peſtis; nempe annona ingraveſcebat. Poſt aliquot inde annos, renovata lues, Londinenſes invaſit, et,

octo

octo dierum spatio, animarum ferme octo millia rapuit; gelu diu ante riguerat longe lateque tellus, unde periisse fruges, frumentumque parcius suppetiisse, haud inepte quis existimaverit. Non desunt plura similia, quorum meminisse ordinis propositi brevitas in praesentia vetat.

Immunditiae.—Nihil magis putredini occurrit, quam debita materiae perspirabilis excretio; huic autem immunditiae praesertim obstant, dum oscula vasorum cutis sordibus occludunt. In carceribus videmus typhum frequentem. A scriptoribus observatur, intra centum annos febrium malignarum numerum minorem factum esse, ex quo plateae, in magnis urbibus, lapidibus stratae sunt, et homines munditias majori cura colere coeperunt.

Timor.—Vehementes omnes animi affectus vim sedantem in nervos exercent, praecipue vero timor adeo debilitat, ut inde convulsio saepe sequatur.

Venus vel crapula immodica.—Liquorum fortium vel veneris usus primum quidem

ſtimulo eſt; immodicus vero, aut ſaepius juſto repetitus, vim nervoſam minuit. Alio adhuc modo nocet veneris exceſſus; nempe, nimia liquoris utilis jactura, ſeminis namque ſecreti partem iterum uſque abſorberi, et novum corpori vigorem addere veriſimile eſt.

Frigus vehemens.—Alias alio modo frigus in corpore vivente agit. Poſitis quibuſdam conditionibus, haud dubio ſedans eſt, et vitam, vel quibuſdam in partibus vel toto in corpore, extinguit. Animalium namque vitam a calore, magna ex parte, pendere conſtat.

Adhuc quaerendum ſupereſt, an ex ulla cauſa, dum contagium abeſt, febris oriatur; ſed non temere in hac quaeſtione judicandum, quippe de qua Cullenus ipſe nil pronunciare auſus ſit.

CAUSA PROXIMA.

Sanguis in febribus miſſus cruſtam albam plerumque exhibet; inde viſcidam

quamdam

quamdam liquidi arteriosi conditionem, febrium causam proximam, quidam posuerunt auctores; erraste autem viros egregios, recentiorum monstravit industria simul et sagacitas. Crustam etenim illam imminutae sanguinis cohaesioni deberi, nec aliud quam solutam glutinis partem esse ostendit. Nonnulli materiae cuidam in corpus receptae, ibi mutandae, indeque iterum ejiciendae, febres tribuerunt, et exemplo variolae hanc sententiam sustinere contenderunt. Sed nihil tali probatur argumento; cum in variola febris saepe ante eruptionem completam solvatur. Adhuc alia investiganda manet opinio; eorum nempe qui febrium causam bilem vocant, quam tamen symptoma tantummodo appellaverim. In stadio frigido ac debili corpore, sanguis, cum ad artus et cutem debito rivo propelli nequeat, interiora versus, praecipue in venam portarum, accumulatur; inde, emulsis vomitu ductibus biliaribus, inusitata copia educitur bilis, cujus secretionem auget, ubi adest tempestas aut regio calida. Ut febris igitur

tur caufam proximam inveniamus, ad alia confugiendum. Ad ea quae febris initio accidunt, attentum vertamus animum. Frequens rigor aegrum occupat, perfpiratio fupprimitur, et cutis fpeciem prae fe fert anferinam. Ex his omnibus, fanguinem ad artus minus libero curfu tranfire, et vafcula in cute fpafmo conftringi, patet. Quum vero fimul fe adjungant multa debilitatis figna, qualia, anorexia, naufea, vertigo, aliaque fimilia, fpafmum iftum ex atonia pendere pronum eft credere. Facultas quae renixum fufcitat, Vis Naturae Medicatrix audit; nempe, voce ifta defignatur oeconomiae animalis lex quaedam, quae corporis injuriis obviam ire creditur.

RATIO SYMPTOMATUM.

Singula quae in hiftoria narrantur fymptomata fufius evolvere, propter anguftos differtationis limites, minime licet. Hoc autem

autem cujuſvis ingenui aſſenſu concedetur: Nempe, ex debilitate in ſolidis et proclivitate ad putredinem in fluidis, ſigna, a quibus praecipue periculum eſt, pendere; ſcilicet, reſolutae ſanguinis texturae maculas, vibices, diarrhoeam, et ſudores foetidos, vis nervoſae imminutioni ſtuporem ſenſuſque imbecillitatem facile referimus. Ad pulſus velocitatem duo concurrunt, nempe, natura ad cauſam laedentem ſuperandam ſuſcitatur; ſimul cor, dum, propter fibrarum debilitatem, contentum ſanguinem, unaquaque ſyſtole expellere nequit, ad frequentiorem excitatur contractionem.

PROGNOSIS.

Ab unico quovis ſymptomate vix certa prognoſis deduci poteſt; imo plura ſimul collecta in errorem ſaepe forſitan ducunt. Quae ſequuntur tamen plerumque proſperum eventum pollicentur: Delirium mite

aut

aut nullum, vires parum imminutae, lingua humida, cutis mollis, ſudor lenis, vino pulſus firmior factus, ſtupor ac tremor imminutus, et ſymptomata, in univerſum, nervoſa mitiora reddita. Sub morbi finem, urina turbida plerumque ſanitatis redeuntis ſignum erit; ſed aliquando, ſanitate redeunte, cruda eſt; multi enim convaluerunt quibus nullum erat in urina ſedimentum. Ex duplici ſymptomatum genere periculum cernitur: Magnam nempe debilitatem et praecipitem humorum in putredinem proclivitatem oſtendentium. Prioris generis ſunt, vox mutata et debilis, ſimulque moroſa et celeris, viſus hebes vel caligans, delirium, vigiliae pertinaces, ſenſus imbecillitas, pulſus debilis, artus frigidi vel torpidi, ad animi deliquium, in ſitu erecto, propenſitas, reſpiratio debilis, ventriculi debilitas, qualis per anorexiam, nauſeam, et vomitum oſtenditur. Excretiones invitae a ſphincterum paralyſi; deglutitio difficilis, a muſculorum faucium paralyſi. Tremulus linguae motus. Secundo generi referuntur victus ani-

malis

malis faſtidium, nauſea, ſitis ardens, acidorum deſiderium, ſanguis, ex vena eductus, non pro more coactus ; ſanguinis, ſine impetus aucti indiciis, partibus ex variis, effuſio ; ſeri flavi ſub cuticulam effuſio, ab effuſione ſub cutem maculae petechiales, quo magis rubent, eo melioris ominis, quo magis livent aut nigreſcunt, eo pejoris, peſſimi, ſi, pro maculis, vibices eruperint. His ubi accedunt dejectiones frequentes, laxiores, et foetidae, ſudores olidi, et corporis totius odor cadaveroſus, mortem in propinquo eſſe ne dubitaveris.

METHODUS MEDENDI.

Ex perſpectis febris nervoſae cauſis, harumque effectibus, tria medendi conſilia oriuntur, ſcilicet:

I. Solvendus vaſorum cutis ſpaſmus.

II. Removenda debilitas, vel huic obviam eundum.

III.

III. Praecavendum a putredine, vel haec corrigenda. Spaſmo ſolvendo conveniunt,

Emetica.

Diluentia.

Sales neutri.

Fotus tepidus.

Emetica.—Ad evacuandas ventriculi ſordes, emeticum, morbi initio, exhiberi debet. Sic melius quoque promovebitur ſanguinis circuitus. Mirus inter ventriculum et cutem conſenſus intercedit. Quicquid illius fibras excitat, ad hanc humores elicit, vaſiſque cutis tonum reſtituit. Minus tamen hujus loci erit plena vomendi actio, quam parva emetici doſis, ſubinde ad nauſeam miniſtrata. Caeteris omnibus palmam facile praeripiunt praeparata ex antimonio; dum etenim effectum ſuum cuti potentius impertiuntur, alvum leniter ſubducunt. Duo praecipue anteponenda, nempe, calx antimonii nitrata, et tartarum emeticum. Hujus in aqua ſolutio, partitis vicibus, apto interpoſito temporis intervallo, datur, donec effectum edat; illius pulvis ad

grana

grana tria, quinque, vel ſeptem exhibetur, tertia vel quarta quaque hora, donec vel nauſeam, vel ſudorem, vel alvum moveat. Miniſtratio circa meridiem vel veſperem incipiat; tunc etenim exacerbatio, etſi non ſemper manifeſta, evenit.

Diluentia.—Potus aquei recepti in vaſa ſanguifera, horum contractum lumen ampliant, ſecretiones adjuvant, et ſic ſpaſmi ſolutionem expediunt. Quo libentius bibat aeger, haud parvi momenti erit liquorum elegantia. Optimi ſunt ſerum lactis, aqua pura, decoctum hordei, et lac aqua dilutum.

Sales neutri.—Stadio frigido, ſi hujus initio miniſtrentur, finem imponunt, et calorem accelerant, ſales neutri. Multum itaque ad ſudorem lenem eliciendum, adeoque ſpaſmum tollendum, valeant neceſſe eſt. Acidum cum ſale alkalino fixo opportune conjungitur, vitriolicum, propter majorem copiam, in caſtris uſurparunt medici, ſed nativum vegetabile gratius erit. Sal tar-

tari, quippe ex alkalinis puriſſimus, anteponendus.

Fotus tepidus.—Hujus, apud antiquos, uſus multum invaluit; et a recentioribus nuper renovatus eſt. Calor modicus vaſa extrema leniter ſtimulat, et humiditatis accedentis ope relaxat, hinc ſpaſmo ſolvendo aptus. Panno laneo aqua tepida madefacto, ſaltem per horam unam, perfricentur manus, crura, pedeſque; totum corpus madefacere moleſtum erit, forſitan etiam periculo non carebit, ne univerſa aquae calidae applicatio vim debilitantem exerat. Si aeger fotum facile ferat, ſi inde ſublevetur delirium, ſomnuſque ſuperveniat, utilis recte pronunciabitur. Alia antiſpaſmodica, qualia camphora, moſchus, et gummi aſaefoetidae, a medicis aliquando uſurpata ſunt; omittenda tamen videntur, ingrata namque medicamentorum farrago aegrum fatigat, et ne utiliora ſumat, impedit.

Ut removeatur debilitas, vel huic occurratur, utilia ſunt:

Tonica.

Stimulantia.

Stimulantia.

Irritationum abſentia.

Tonica.—Sub hoc capite, me quidem judice, recte collocantur

Cortex Peruvianus.

Aër fixus.

Frigus.

Cortex Peruvianus.—Nondum convenit, utrum cortex Peruvianus in fluida, an in ſolida, prius agat; qui litem dirimere voluerit, corticis effectum attento ſecum animo reputet. Febris intermittentis, nulla obtinente putredine, paroxyſmo redituro occurrit. In ventriculo, poſtquam ibi dies octo manſiſſet, teſte celeberrimo Alſton, inventus eſt; et diebus aliquot poſt miniſtrationem, uti Cullenus memorat, rejectus. Ex his omnibus, conciliando nervis ventriculi tonum, qui inde in totum genus nervoſum diffunditur, cortex agere videtur. Sed parum valet, niſi detur pulvere, et larga doſi, nempe, in adultis, ſaltem ad ſemunciam indies. Ubi nauſeam movet,

ex

ex lacte ebutyrato, feliciter saepe adhibetur.

Aër fixus.—An vinculum sit aër fixus, quo rerum partes inter se nectuntur, affirmare non ausim; certe in morbis a debilitate pendentibus multum commodi affert. In typho et angina maligna saepe prodest; et in dyspepsia, quod quidem minime ambiguum exemplum est, feliciter usurpatur. Scorbuto nullum potentius remedium quam victus vegetabilis; hujus autem, in isto morbo, utilitas aëri fixo, quem plurimum res vegetabilis continet, tribuitur. Aëri quoque fixo, aquae minerales, et caeteras inter, celebres illi spadanorum fontes, uti lucidis probavit experimentis clarus Brocklesbius *, virtutem debent; tales autem liquores, summo cum fructu, bibunt quicumque morbis aut intemperantia debilitati sunt; idem de foeminis, fibras delicatas a natura vel frequente abortu adeptis, dicendum. Duplex erit aëris fixi ministrandi

ratio;

* Med, Observ. and Inquir. Lond.

ratio; nempe, aqua aëre fixo impraegnata bibenda: Vel detur salis alkalini solutio, et dein illico acidum sic in ventriculo effervescentia fiet, et aër fixus extricabitur. Haec methodus vomitui compescendo, illa corpori roborando, respondet.

Frigus.—Haud dubium quin sapiente consilio natura, corpora nostra frigidiori aëre circumdederit. Thermometri a Fahrenheit inventi, quivis sexagesimo secundo superior gradus stimulans est; ideoque vitandus. Quatenus hoc inferior esse debeat, futurae experientiae sit decernere. Gregorius junior, Med. Theor. Prof. et Prof. Clin. plerosque aegros, febribus continuis laborantes, quos in Nosocomio Regio Edinensi tractavit, ita decumbere curavit, ut cubicula, quamvis media hyeme, aër purus et gelidus libere perflaret, quod quidem saepe insigniter prodesse vidimus. In variola, praesertim confluente, nihil magis quam aëra frigidum juvare, experientia docemur. Neque aër tantum frigidus in typho utilis erit, sed lavatio quoque frigida, quae ab antiquis,

tiquis, quibusdam partibus feliciter, saepe admota est, et a recentioribus toti quoque corpori; sed in hac insula nondum, teste Culleno, praxis ista obtinuit. At in Anglia sagax quidam medicus * aquam frigidam cum aceto toti corpori in typho feliciter admovit. In Nosocomio Regio Edinensi, aqua frigida cum aceto, capiti, cruribusque, ac manibus, prospero cum eventu, in typho, saepe adhibetur. Potus quoque frigidus ad vires reficiendas commendatur.

Stimulantia.—Ad hunc titulum pertinent

Epispastica.
Vinum.

Epispastica.—Haec equidem, non ut commendem, hoc in loco memoro; quippe longo et exquisito stimulo saevum dolorem creant, somnum arcent, et stranguriam saepe inducunt; contra, si, delirium mite levando, quid boni afferunt, id vino ac fotu, et citius et multo jucundius, obtinebitur.

* Jacobus Johnstone, Kidermonasteriensis.

tur. Neque vero levi momento haec opinio pendet: Gregorii etenim noſtri non modo praeceptis ſed felici quoque experientia confirmatur †.

Vinum.—Hoc nullus melior neque gratior ſtimulus; fibras leniter excitat, vires alit, et putredini occurrit. Sed ne parca miniſtretur manu. Ad libras duas indies, vel foeminis delicatis in typho datum, optime ſaepe ceſſit.

Irritationum abſentia.—Omnia, quae vel quietem rumpunt, vel animum turbant, debilitatem augent. Summa igitur ope irritatio omnis amovenda. Quicquid ſenſum afficit, praecipue ſi angorem creet, arcendum. Si, igitur, aegri amicis calamitas aliqua accidat, triſtis ſupprimatur hiſtoria; ſi ipſe mortis metu trepidet, dulci ſpe erigatur animus, blandiſque ſermonibus mulceantur curae. Si porrecta recuſet medicamenta,

† Parum in typho valere epiſpaſtica, experimentis accuratis monſtravit illuſtris Home. Vid. Clin. Experim. an. 1780.

menta, iterum atque iterum, donec arrideant, mutanda ſunt; nec vi, ſed precibus, ut medico pareat, alliciendus eſt; in cubiculo amplo, nec ullo igne accenſo, decumbat aeger; ſimul lectus ſtragulis leviter ſternendus, cum nihil calore immodico pejus ſit. Muſculorum, reſpirationi praeſertim inſervientium, nimia vitetur actio; quod quidem aſſequemur, ſi aeger ſilentium ſervaverit. Alimentum parcum, et ex re vegetabili, eſſe debet; potus tenuis et aqueus; ſiti diluentibus obviam eundum, iiſdem quoque corrigenda in fluidis acrimonia; quae, etſi multo minus frequens quam illuſtri Boerhaavio placet, eſſe videtur, in febribus tamen haud dubio obtinet. Alvus leniter ſoluta ſemper ſervetur. Ad hoc clyſmata ex aqua tepida vel oleo accommodantur. Ubi ſtimulo opus eſt, ſalis communis pauxillum addendum. Si enemata averſetur aeger, dentur ore mitiſſimi generis laxantia, qualia tamarindi, cremor tartari, vel manna. Acria, quippe quae nimium irritent, rejicienda. Ubi, provecto morbi ſtadio,

aeger

aeger insomnis et irritabilis est, laudano liquido, summo cum fructu, utitur Gregorius.

Praecavebitur a putredine, vel haec corrigetur,

Munditiis.
Aëre puro.
Antisepticis.

Munditiis.—Ex gangraena in militis membro febrem malignam ortam, memorat celeberrimus Pringle; cura igitur adhiberi debet, ut munditiae in cubiculo semper colantur; febre correpti manus ac pedes statim lavandi sunt aqua tepida, cui admisceatur aceti pars aequalis, antiseptica utpote futura; quamprimum amovenda excrementa omnia, et saepe mutanda lintea, tam lectum, quam aegri corpus, proxime tegentia.

Aëre puro.—Nihil magis putredini favet quam aër impurus; nullus autem nocentior aegri ipsius effluviis, quae ne accumulentur diuturna ventilatione cavendum.

Antisepticis.—Praecipua sunt,

Acida.
Fructus maturi acescentes.
Vapores antiseptici.

Acida.—Quomodo motum quo nimius calor gignitur, vel calorem ipsum acida minuant, nemo adhuc dicere potuit; certe cum ventriculo gratissima sint, et sitim tollant, utilia esse satis probantur. In statu tantum diluto usurpari possunt; vitriolicum saepe adhibetur. Cum vero acidum fossile fluidis nostris assimilari nequeat, vegetabile, quod in sanguinem facile recipitur, anteponendum: Forsitan etiam evolutione aëris fixi, qui in acido fossili nullus continetur, proficiet. Gratissimus erit succus limonum cum infuso hordei. Simul quotidie dentur aurantia duo vel tria. Ubi aeger liquida deglutire recusat, aurantii frustulo super linguam posito, sitis ardor feliciter temperatur.

Fructus maturi acescentes.—Caeteris antecellunt poma et pyra, vel forma solida, vel more infusi, usurpata. Lenem sudorem saepe

pe

pe promovent, vel ſaltem ſubducendo leniter alvum, ad alkalinam humorum naturam corrigendam conferunt.

Vapores antiſeptici.—Omnibus, quos noverim, praeſtat aceti vapor, vel purum vel cum aqua mixtum acetum, in vaſe aperto ſuper lenem ignem maneat, ut per totum cubiculum diffundatur vapor, qui putrida effluvia corrigat.

Quoniam quicquid tonum ſolidis ſuppeditat, ſecundaria ſaltem actione antiſepticum eſt, corticem Peruvianum, aëra fixum, et vinum, hoc etiam in loco memorare forſitan non abſonum foret; horum vero, cum jam antea mentionem fecerim, iterum meminiſſe ſupervacaneum. De ſymptomate autem quodam mitigando, pauca dicenda: Haud raro, ſcilicet, hoc in morbo invadit diarrhoea, cui optime ſubvenit ipecacuanha parvis admodum doſibus, ad lenem ſudorem, miniſtrata. Ex vino danda videtur; ſic namque, quod ex aegri viribus abſumitur, melius penſabitur. Ubi ex ſordibus, in primis viis,

irritantibus diarrhoea oritur, rheum recte adhibetur.

Aliquando in typho medicum fallit conjuncta pulmonum affectio, quae tamen non ipsi febri, sed aegri temperamento, vel previo catarrho, referri debet, nec sanguinis detractionem postulat.

Ad finem jam perducta, etsi numeris omnibus minime absoluta chartula, quid superest, nisi ut, si quid in ea laude dignum inveniatur, Almae Matri, quae praecepta dedit, id omne acceptum retribuam? Diu sane Academia Edinensis, arte salutifera, per orbem celebris, floreat; nec unquam tales viros gremio fovere desinat, quales ego artem Medicam docentes audivisse mihi gratulor: Felix, si tantis Praeceptoribus haud indignus olim discipulus evasero!

F I N I S.